

2015 m. – 145, o 2016 m. – net 247 patinai! Be abejo, mažai tikėtina, kad tokį staigų populiacijos padidėjimą lėmė vien tik Lietuvos paukščiai. Matyt, prieaugio priežastis yra imigracija.

Pastebėtas įdomus reiškinys, kad birželio pabaigoje giedančių paukščių labai pagausėja, palyginti su birželio pradžia. Labiausiai tikėtina, kad paukščiai suskrenda į likusius tinkamus plotus iš nušienautų pievų. Tačiau vis dar lieka arviras klausimas, iš kur jie atskrenda, nes kasmet birželio pradžioje yra patikrinamos visos potencialios buveinės (neskaitant labai mažo ploto buveinių), net jei prieš tai paukščių ten ir nebuvo aptikta. Pastaruosius porą me-

Būdingas meldinės nendrinukės buveinės vaizdas Lietuvoje. Tyru pelkė © Žydrūnas Preikša

tų Vytauto Eigirdo pastangomis intensyviai buvo tiriamas meldinių nendrinukių judėjimas perėjimo sezono metu. Šių duomenų analizė turėtų atsakyti į dalį svarbių klausimų. Taip pat kartu būtina patikrinti dar ir Kaliningrado srityje esančias pievas ir žemapelkes, nes nėra visiškai žinoma, kokie pokyčiai ten įvyko nuo paskutinės meldinių nendrinukių paieškos ekspedicijos, surengtos 2003 m.

Tačiau, net ir neskaitant galbūt imigruojančių iš kitur perėjimo sezono viduryje paukščių, neabejotinai aišku, kad vietinė Lietuvos meldinių nendrinukių populiacija pradėjo gausėti. Niekas nevyksta be priežasties. O kokios priežastys galėjo turėti tam įtakos? Be abejo, jų buvo ne viena.

Sieti populiacijos Lietuvoje pagausėjimą su palankiomis sąlygomis žiemovietėse kol kas negalima, nes nėra tiksliai žinomos mūsų nendrinukių žiemojimo vietos. Nemažai Lenkijos, Baltarusijos ir Ukrainos paukščių žiemoja žemiau Sacharos dykumos Senegale, Senegalo upės deltoje esančiame Džudžo (angl. Djoudj) nacionaliniame parke ir aplink jį bei Malyje slūgsančiose Nigerio upės vidurinės deltos šlapynėse, tačiau Lietuvoje žieduotų paukščių kol kas ten neaptikta. Taigi, pagausėjimą belieka labiausiai sieti su pokyčiais perėjimo vietose.

Labai gaila, kad nėra duomenų apie meldinių nendrinukių padėtį Nemuno deltos užliejamose pievose iš sovietmečio laikų, kai pievos buvo labai intensyviai naudojamos. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę ir pradėjus grąžinti žemes, dalis pievų buvo visiškai apleistos, apaugo krūmais ir nendrėmis (meldinei nendrinukei tinkama buveinė yra atviros vikšvinės pievos ar žemapelkės), o kitos toliau buvo intensyviai naudojamos ir pradedamos šienauti birželio pradžioje, kai meldinės nendrinukės dar tik neseniai būna pradėjusios perėti. Dėl apleistų žemių tinkamų buveinių plotų ėmė sparčiai mažėti, o ankstyvas šienavimas sustabdė šios rūšies reprodukciją. Tokiam mažam paukšteliai, kurio gyvenimo trukmė yra tik apie 5 metai, keleri metai be prieaugio gali greitai tapti išnykimo grėsme. Taigi, numatant apsaugos priemones perėjimo vietose, visų pirma ir buvo daugiausia dėmesio skirta nykimo priežastims šalinti, t. y. atkuriant apleistas buveines ir labai vėlinant šienavimo terminus.

Prie buveinių atkūrimo prisidėjo Lietuvos ornitologų draugijos, Baltijos aplinkos forumo, Lietuvos gamtos fondo vykdyti projektai ir pačių žemės savininkų ar valdytojų iniciatyva pasinaudojant Kaimo plėtros programos priemonėmis. Taip sutvarkyti dideli plotai Alkos, Sausgalvių, Šyšos, Uostadvario polderiuose, atkurtos buveinės rytinėje Kuršių marių pakrantėje, iš viso per 1 000 ha teritorijos. Tuo pat metu buvo sukurtos ir taikomos agrarinės aplinkosauginės priemonės, kurios sudarė galimybę ūkininkams gauti kompensaciją už vėlyvą pievų šienavimą ir

taip paskatino juos ūkininkauti labiau tausojant gamtą. Vis dėlto pasitaikė atvejų, kai reikėjo stabdyti bešienaujantį traktorių pievoje ir tartis su ūkininku, kad nepražudytų lizdų su kiaušiniiais ar dar neskraidančių jauniklių. Tačiau šienavimo laiko atidėjimo priemonė yra kur kas sunkiau įgyvendinama, nes dar dauguma žemės naudotojų vis tiek renkasi intensyvų ūkininkavimą. Vienas iš didžiausių trukdžių šiai priemonei įgyvendinti yra vėlai nušienautos biomasės panaudojimo problema. Kol tai nebus išspręsta iki galo, vargu ar galime tikėtis pasiekti maksimalų teigiamą rezultatą. Daug vilčių teikia naujas Baltijos aplinkos forumo 7 metų trukmės projektas, kuriuo numatyta sukurti meldinei nendrinukei tinkamų buveinių tinklą kitose Lietuvos vietose ir Baltarusijoje. Taip bus bandoma mažinti buveinių suskaidymą ir sudaryti sąlygas joms plisti užimant naujas teritorijas tarp jau esančių.

Kalbant apie visas taikytas palankias priemones meldinei nendrinukei, negalima pamiršti ir kitų retų pievų paukščių, tokių kaip paprastųjų gričiuokų, raudonkojų tulikų, stulgių, griežlių, geltongalvių kielių ir daugybės migruojančių paukščių, kuriems ne ką mažiau naudingas toks ūkininkavimas.

Nors per pastaruosius 20 metų meldinė nendrinukė iš mistinio, labai prastai ištirta ir menkai pažįstama sparnuočio tapo vienu geriausiai ištirtų paukščių pasaulyje, bet vis dar kyla daugybė klausimų, o ateities tyrėjams darbo dar bus per akis.

Tad dar neturime aiškaus atsakymo, ar jau galime džiaugtis, kad panaikinome visas grėsmes ir meldinės nen-

drinukės išnykimo pavojaus Lietuvoje jau nėra. Gal šių paukščių tik laikinai pagausėjo? Į šiuos klausimus padės atsakyti artimiausių metų tyrimai.

FROM THE LIFE OF AQUATIC WARBLER: IS IT TIME TO ENJOY THE POPULATION STATUS?

Žydrūnas PREIKŠA

Summary. During the last couple decades was registered constant decline of Aquatic Warbler in Lithuania from 300-400 singing males in 1994 down to 50 in 2013. The population is restricted to 3 permanent breeding sites: Žuvinas lake environs, eastern side of Curonian lagoon and Nemunas delta region. After long-term decline, since 2014 population started to increase rapidly up to 247 singing males in 2016 reaching the population size of the year 2000. Many more birds being observed at the end of June comparing to the end of May and this phenomenon still is unknown and needs to be clarified out in the nearest future. Sharp decline was influenced by abandonment of mires or polder meadows combining with too intensive management, starting the hay-mowing at the beginning of June when warblers still have eggs or young not able to fly, and leading to zero productivity. Rapid increase of population was connected with a series of parallel actions implemented throughout the region: restoring the habitats, applying agro-environmental schemes and directly discussing with farmers regarding delay of mowing.

